

Väljaandja: Riigikogu
Akti liik: seadus
Teksti liik: algtekst
Jõustumise kp: 09.12.2025
Avaldamismärge: RT I, 07.01.2025, 2

Välja kuulutanud
Vabariigi President
23.12.2024 otsus nr 512

Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus

Vastu võetud 18.12.2024

§ 1. Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmine

Isikut tõendavate dokumentide seaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 2 lõike 2 punktid 9 ja 10 tunnistatakse kehtetuks;

2)paragrahvi 9¹lõikest 3 jäetakse välja tekstiosa „, tagasipöördumistunnistus, tagasipöördumise luba”;

3)paragrahvi 11¹lõiked 1¹–1³muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Kui Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistust taotleb käesoleva seaduse § 36⁴lõike 1 punktis 1 või § 36⁴lõikes 2 nimetatud isik, kontrollib dokumendi väljaandja dokumendi taotleja isikusamasust isikut tõendavate dokumentide andmekogusse kantud isiku tuvastamise andmete ja isiku ütluste alusel.

(1²) Kui Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistust taotleb käesoleva seaduse § 36⁴lõike 1 punktis 2 nimetatud isik, kontrollib dokumendi väljaandja dokumendi taotleja isikusamasust tema kodakondsusjärgse liikmesriigi kinnitatud isiku tuvastamise andmete ja isiku ütluste alusel.

(1³) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse taotleja isikusamasust võib konsulaarametnik kontrollida videosilla vahendusel.”;

4)paragrahvi 11¹lõikest 3 jäetakse välja tekstiosa „Tagasipöördumistunnistuse, tagasipöördumise loa või”;

5)paragrahvi 12¹lõike 1 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse väljastab Välisministeerium või Euroopa Liidu liikmesriigi välisesindus.”;

6)paragrahvi 12¹lõikest 2⁵jäetakse välja tekstiosa „tagasipöördumistunnistuse, tagasipöördumise loa ja”;

7)paragrahvi 15 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Diplomaatilise isikutunnistuse ja Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse väljaandmise taotluste vormid ning välisriigi ja rahvusvahelise organisatsiooni reisidokumendi tunnustamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.”;

8)paragrahvi 15 lõike 5 punktist 1 jäetakse välja tekstiosa „, tagasipöördumistunnistuse, tagasipöördumise loa”;

9)seaduse 8. peatükk tunnistatakse kehtetuks;

10)paragrahv 36⁴muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 36⁴. Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse andmine

(1) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistus antakse taotluse alusel kas kodakondsusjärgsesse või elukohaliikmesriiki või erandkorras muusse sihtkohta tagasipöördumiseks juhul, kui isiku reisidokument on kadunud, varastatud või hävinud või tal ei ole seda muul põhjusel võimalik mõistliku aja jooksul saada ning ta on:

- 1) Eesti kodanik või
- 2) esindamata Euroopa Liidu kodanik.

(2) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistus antakse taotluse alusel Eestisse tagasipöördumiseks välismaalasele:

- 1) kes elab Eestis elamisloa alusel ja kellele välja antud välismaalase pass, ajutine reisidokument või pagulase reisidokument on välisriigis viibides kadunud, varastatud või hävinud või kui seda ei ole muul põhjusel võimalik mõistliku aja jooksul saada;
- 2) kelle Eesti Vabariik võtab välislepingu alusel tagasi.

(3) Eesti kodaniku, esindamata Euroopa Liidu kodaniku ja Eestis elamisloa alusel elava välismaalase välisriigis sündinud alla üheaastasele lapsele antakse Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistus sünnitõendi või sünnitunnistuse alusel.

(4) Eesti kodanikule, kellel ei ole kehtivat Eesti dokumenti, võib Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse anda, kui dokumendi väljastamine on avalikes huvides. Sel juhul ei pea dokumendi andmiseks olema isiku taotlust.

(5) Esindamata on Euroopa Liidu liikmesriigi, kaasa arvatud Eesti kodanik juhul, kui tema kodakondsusjärgsel riigil ei ole kolmandas riigis või Euroopa Liidus välisesindust või kui sealsel välisesindusel või aukonsulil ei ole võimalik tagasipöördumiseks dokumenti anda.

(6) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse andmisel töödeldakse isikuandmeid konsulaarametniku ametitoimingute ja diplomaatiliste passide andmekogus.

(7) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistusest tehakse koopia või skann, mis:

- 1) säilitatakse konsulaarametniku ametitoimingute ja diplomaatiliste passide andmekogus;
- 2) edastatakse käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud isiku puhul tema kodakondsusjärgse liikmesriigi pädevale asutusele.”;

11)paragrahvi 36⁵tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistus antakse üheks reisiks kehtivusajaga kuni 15 kalendripäeva. Erandlikel asjaoludel võib Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse kehtivusaeg olla pikem.

(2) Käesoleva seaduse § 36⁴lõike 2 punktis 1 nimetatud isikule antud Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse kehtivusaeg ei tohi ületada välismaalase elamisloa kehtivusaega.”;

12)seaduse 8². peatükki täiendatakse §-dega 36⁶–36⁸järgmises sõnastuses:

„§ 36⁶. Konsulteerimismenetlus

(1) Konsulteerimismenetlus on Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse väljaandmise menetluses Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse taotluse saanud liikmesriigi (edaspidi *abistav liikmesriik*) konsulteerimine liikmesriigiga, mille kodanik taotleja väidab end olevat (edaspidi *kodakondsusjärgne liikmesriik*), esindamata Euroopa Liidu kodanikust taotleja kodakondsuse ja isikusamasuse kontrollimiseks.

(2) Konsulteerimismenetluses, mida abistav liikmesriik viib läbi Eesti kodaniku Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse taotluse menetlemisel, vastab Välisministeerium.

(3) Konsulteerimismenetluse korra ja tähtajad kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(4) Esindamata Euroopa Liidu kodanikule võib erandjuhul ja põhjendatud vajaduse korral ning tingimusel, et proovitud on kõiki kättesaadavaid kodakondsusjärgse liikmesriigiga suhtlemise viise, anda Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse välja ilma konsulteerimismenetluseta. Kodakondsusjärgset liikmesriiki teavitatakse kirjalikult viivitamata Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse väljaandmisest ja sellele kantud andmetest.

§ 36⁷. Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse väljaandmisest keeldumise erisused

(1) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse väljaandmisest keeldutakse lisaks käesoleva seaduse §-s 12 nimetatud dokumendi väljaandmisest keeldumise alustele ka juhul, kui:

- 1) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse taotlusele lisatud dokument on võltsitud või sisaldab ebaõigeid andmeid;
- 2) menetluses on taotleja samasisuline taotlus;
- 3) kodakondsusjärgne liikmesriik on konsulteerimismenetluses oma kodanikule Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse väljaandmise vastu.

(2) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse väljaandmisest keeldumise otsus ja selle põhjused tehakse taotlejale teatavaks hiljemalt otsuse tegemisele järgneval tööpäeval taotluses esitatud kontaktandmete kaudu.

§ 36⁸. Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse tagastamine

(1) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse kasutaja tagastab Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse, olenemata sellest, kas dokument on aegunud või mitte, viivitamata pärast Eestisse jõudmist Politsei- ja Piirivalveametile, kes edastab selle Välisministeeriumile.

(2) Välisministeerium hävitab tagastatud Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse ja selle koopia viivitamata.

(3) Välisministeerium võib tagastatud Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuste üle arvestuse pidamiseks ja Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse andmise menetluse tõhustamiseks töödelda tagastatud Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse andmeid, sealhulgas isikuandmeid, konsulaarametniku ametitoimingute ja diplomaatiliste passide andmekogus.”;

13) seaduse normitehniline märkus muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„¹Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 444/2009, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2252/2004 liikmesriikide väljastatud passide ja reisidokumentide turvaelementide ja biomeetria standardite kohta (ELT L 142, 06.06.2009, lk 1–4); nõukogu direktiiv (EL) 2019/997, millega kehtestatakse ELi tagasipöördumistunnistus ja tunnistatakse kehtetuks otsus 96/409/ÜVJP (ELT L 163, 20.06.2019, lk 1–12).”.

§ 2. Karistusseadustiku muutmise

Karistusseadustiku § 350 teksti täiendatakse pärast sõna „meresõidutunnistus” sõnadega „, Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistus”.

§ 3. Konsulaarseaduse muutmise

Konsulaarseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 12 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel loodud andmekogu eesmärk on võimaldada konsulaarametnikul osutada konsulaarteenust (edaspidi *teenus*), teha konsulaarabitoimingut (edaspidi *toiming*), registreerida teenus ja toiming ning pidada koondarvestust. Sellel eesmärgil võib töödelda järgmisi isikuandmeid:

- 1) teenuse või toimingu taotleja isikuandmed – üldandmed, isikut tõendava dokumendi andmed, tõendi või dokumendi andmed, töötamise andmed, reisi andmed, teenuse või toiminguga seotud terviseandmed, teovõimeandmed, välismaal kinnipidamise ja karistuse andmed, biomeetrilised andmed, foto;
- 2) teenuse või toimingu taotleja sugulase, kontaktisiku või seadusliku esindaja, taotlejaga koos elavate perekonnaliikmete või teiste toimingu osaliste üldandmed ja isikut tõendava dokumendi andmed;
- 3) teenuse osutaja või toimingu tegija üldandmed ja töötamise andmed;
- 4) andmekogu kasutaja üldandmed ja töötamise andmed.”;

2) paragrahvi 12 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Konsulaarametniku ametitoimingute andmekogus sisalduvaid andmeid säilitatakse kuni kümme aastat.”;

3) paragrahvi 12 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:

„(7) Konsulaarametniku ametitoimingute andmekogu põhimääruses sätestatakse kogutavate andmete täpsem koosseis ja andmekogusse kandmise kord, andmete juurdepääsu saamise ja andmete väljastamise kord, andmete säilitamise täpsemad tähtajad ning muud korraldusküsimused.”;

4) seadust täiendatakse §-ga 61¹ järgmises sõnastuses:

„§ 61¹. Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse andmine

(1) Konsulaarametnik annab Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse isikut tõendavate dokumentide seaduse kohaselt.

(2) Aukonsul võib erandjuhul ja põhjendatud vajaduse korral anda Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse Eesti kodanikule või välismaalasele, kes elab Eesti Vabariigis elamisloa alusel ja kellele on välja antud välismaalase pass, ajutine reisidokument või pagulase reisidokument või kelle Eesti Vabariik võtab välislepingu alusel tagasi.

(3) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse andmise eest tuleb tasuda riigilõivu. Aukonsul võib tagasipöördumistunnistuse andmise eest võtta teenustasu riigilõivuseadusega kehtestatud riigilõivumäära ulatuses.”;

5)paragrahvid 62 ja 63 tunnistatakse kehtetuks;

6)paragrahvi 67 lõike 1 punkt 11 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„11) Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse andmine;”;

7)paragrahvi 67 lõike 1 punkt 12 tunnistatakse kehtetuks;

8)seadust täiendatakse §-ga 71¹järgmises sõnastuses:

„§ 71¹. Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse andmine

Konsulaarametnik annab Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse erandjuhul ja tingimusel, et isikut on võimalik välisriigis tuvastada.”;

9)paragrahvid 72 ja 73 tunnistatakse kehtetuks;

10)seaduse normitehniline märkus muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„¹Nõukogu direktiiv (EL) 2015/637, mis käsitleb koordineerimis- ja koostöömeetmeid, millega hõlbustatakse liidu esindamata kodanike konsulaarkaitset kolmandates riikides ning tunnistatakse kehtetuks otsus 95/553/EÜ (ELT L 106, 24.04.2015, lk 1–13); nõukogu direktiiv (EL) 2019/997, millega kehtestatakse ELi tagasipöördumistunnistus ja tunnistatakse kehtetuks otsus 96/409/ÜVJP (ELT L 163, 20.06.2019, lk 1–12).”.

§ 4. Riigilõivuseaduse muutmine

Riigilõivuseaduses tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 272 lõike 19 sissejuhatavast lauseosast jäetakse välja tekstiosa „Tagasipöördumistunnistuse, tagasipöördumise loa ja”;

2)paragrahvi 272 lõike 19 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) 20 eurot, kui reisidokument on kadunud, varastatud või hävinud või kui taotlejal ei ole seda muul põhjusel võimalik mõistliku aja jooksul saada;”.

§ 5. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2025. aasta 9. detsembril.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees